

Harangszóra várni

Erről a templomról mindig egy erőd jut eszembe. Érdes, vastag falai meredeken törnek az égig, és mint a lőrések, a keskeny ablakok gyanakodva néznek a külvilágra. A magas, boltíves ajtón alig hatol át az Acélgyári út zaja. Csak néhányan ülnek az elülső padsorokban. Kezük összekulcsolva, zsíros rózsafüzér az ujjaik között, ha valamelyik elszakad, a padlózathoz koccanó gyöngyök olyan hangot adnak, mintha sortüzek csattannának a közelben. Istentiszteletre egyre kevesebben járnak – az utca elejéről meg az errefelé eső városrészekből páran. Kivétel nélkül idős emberek, akik a félóránként körbejáró templomszolga erszényébe néhány érme mellett kavicsokat is ejtenek, de nem azért, hogy csörögjön az apró. Jobb a lelküknek, ha úgy érzik, még hozzájárulhatnak valamihez.

Padok a templombejáráthoz vezető lépcsőkkel szemben, éjszakánként tinédzserek csokolóznak rajtuk, nappal pihenő öregasszonyok, részegek ülőalkalmatosságai. Most nincs itt senki, a sorompónál egy tacsó ül, a Kistarján út emeletesei mögül a forgalom hangja dübörög – a kutya idegesen a város tömbjei felé kapkodja fejét. A Kolduspaloták erkélyein száradni kiterített ruhák, könyöklő, dohányzó alakok. Egy fekete hajú asszony lekiabál az utcára, hozd már fel azt a szatyrot, a kurva anyádat. A kapualjba tömörült társaságból kiválik egy mezítlábas, félmeztelen kisfiú, visszakíált, hogy mi van, mire az anyja megismétli az előbbi felszólítást. A második kapualjon megyek be, a lépcsőház ajtaja nyitva, az első lépcsőfokon *Szuperinfők* kötegei. Feri a másodikon lakik, a bejárati ajtó üvegtábláját rács védi, szórólapok tömkelege a földön. A harmadik csöngetésre nyit ajtót.

Langyos mosollyal fogad, örül, hogy lát. Régen jártam erre, mi újság. Megelőz a kérdésével, rosszul érzem magam, ismerve a helyzetét nekem kellett volna érdeklődnöm. Arcáról gyorsan lelohad a mosoly, azt mondja, most nem tud semmivel sem kínálni, Margit állapota rosszabbra fordult, drágább gyógyszerek kellene. Követem a hálószobába, menet közben benézek a konyhába, a mosogatópulton meg az asztalon ingatag stóckban áll a mosatlan és a szemét, a földön porcelándarabok. Te hogy vagy, kérdezem.

Margitról beszél, olyan jól alakult minden, azt hitte, fel fog épülni. A szobában dobozok, újabb tányérok egymásba rakva, mintha turkálóban lennénk, póló-, pulóver-, nadrághalmok a földön. Feri elnézést kér a szag miatt, ő már nem is érzi, mondja, és nevet. Igyekszem nem fintorogni az összeszart és -hugyozott vedrek meg ágytálak láttán, zavaromban az ingem mandzsettáját fogdosom. Most a nyitott ablakban könyöklő, hallani a Salgó úton elrobogó autók zaját. Margit mozog – még nem merek az ágyra nézni, Feri csapzott vállait figyelem.

A felesége lepedőbe csavarva. Fekete haja vastag, ősz tincseivel széthányva a párnán. Az ajka mozog, mintha pépet ráгна, Feri odamegy a magatehetetlen testhez, valamit a szájába helyez, rám néz, nehogy elharapja a nyelvét. Ez a veszély

szerintem nem fenyeget, akarom mondani, de csak állok, mint egy a próbababák közül, amiket az Ázsia Center dolgozói a sínekre cipelnek ki éjjelente, hogy a feleslegessé vált műanyag bábukkal ne nekik legyen gondjuk – a menetrend szerinti utolsó, Somoskőújfalu felé száguldó vonat majd ezernyi darabbá forgácsolja őket.

A szeméthalmokon végignézve azt gyanítom, Feri régóta nem mozdult ki a lakásból. Talán ételt is a szomszédok hoznak neki. Egy öregasszony lakik a szemben lévő lakásban, Sára néni, zárkózott, de Ferivel mindig kijöttek. A férfi felfúrta neki a polcokat, megszerelte a csapot, cserébe Sára hozott a házaspárnak valamit a piacról. Vele sohasem sikerült beszélnem, mindig bizalmatlan volt. Feri szerint érthető, hogy tartózkodik az idegenektől. Nemegyszer törték már fel a lakását, legutóbb tavaly nyáron, elvitték a tévéjét meg a feszületet a falról, aztán szétszórták a ruhákat és az evőeszközöket a nagyobb szoba szőnyegén, mintha kerestek volna valamit. Feri szerelte fel a biztonsági zárat az asszonynak, és szétnézett a lépcsőházban, ha Sára néni felhívta őt az éjszaka közepén, mert furcsa hangokat hallott.

Margit kifejezéstelenül bámul maga elé, nyammog azon a műanyag darabon, amit a férfi gondoskodóan a szájába tett. Az állán vékony, habos csíkban folyik végig a nyál, Feri egy textilzsebkendővel gyengéden feltörli az asszony nyakszirtjén összegyűlt nedvességet. Meg akarom kérdezni, futja-e mindenre, segíthetek-e valamit, de inkább csöndben maradok, cigarettával kínálok. Megrázza a fejét, aztán mégis a doboz felé nyúl. Az ablakhoz sétálunk, rágyújtunk.

Nézem a templomot. Az építmény keresztje egy hosszúkás, bástyaszerű tömbön áll. A tömb felső részében egy kerek, berácsozott ablak, harang lehet mögötte, akárcsak az acélgyár hajdan légitámadásokat jelző riadókürtje, ez sem szólalt meg évek óta. A harangozó elhunyt, vagy nem is volt soha, talán a papok húzgálták a fémnyelvre erősített kötelet, de már ők sem törődnek a régi szokásokkal. Lehet, hogy nincs is meg az öntvény, elvitték, leadták a MÉH-be, beolvasztották, csak szegek meg fémlapok lógnak a villámhárító vezetékével koszorúzott bástya mennyezetéről. Egy öregasszony kijön a templomból, esetlenül kapkod a botjával, az egyik padhoz igyekszik. Nézem, ahogy vékony, összetöporodott testét nehézkesen a zöldre festett deszkákra ejti. Idegesen a Kistarján út felé kapja a fejét, egy pillanatra megmerevedik, figyel, ahogy a tömbök mögül kihajtó teherautó eltűnik a Salgó úton. Feri a csikket a párkányon lévő muskátli virágföldjébe nyomja. Így is lehet élni.

Kismoszkva

A várost nemcsak azért hívták Kismoszkvának, mert gyárai ugyanolyan fontosak voltak, mint a Kreml. Azért is nevezték így, mert ha valaki elindult az Acélgyári úttal párhuzamosan futó síneken, egészen Moszkváig gyalogolhatott. Ha az orosz elvtársak kíváncsiak voltak, hogyan épül a szocializmus, beszálltak a vagonokba, kiszálltak az acélgyárban, kezet fogtak a munkásokkal, ettek egyet a Karancs Szállóban, és elégedetten hazamentek. Salgótarjánra, mondogatják az öregek, vigyáztak,

tudták, hogy ami itt történt kicsiben, annak kellett volna történnie nagyban. Itt mindenki háromszor akkora odafigyeléssel dolgozott, mert ha Miskolcon valami elbaszódott, odamentek az illetékesek és megcsinálták, de itt nem lehetett elszarni semmit, akkor a Szovjetunióban esett volna kár.

Olyan múlt ez, amit már csak kocsmasztaloknál emlegetnek fel, olyan történelem, amit útszéli veszekedéseken kell megvitatni. Karcsi mintha az utóbbira törekedne – kint áll a sarkon, szóba elegyedik az arra járókkal, az első mondatok után átveszi az irányítást a beszélgetés felett, lóbálni kezdi a botját, bezzeg régen nem így beszéltek az emberrel, és ordít. Utálják őt a Kék Acélban, mert folyton politizál, és mindig neki van igaza. Ha nem, akkor meglendíti a botját, azzal támad, bolond ember, fiatalnak képzelet magát. Olyan vékony, hogy nem merik megütni, sőt féltik, mikor lefelé megy a kocsmalépcsőjén – az egy külön mutatvány, mintha rongyból lennének a lábai. Felfelé lassan jön, a botjára támaszkodva. Belép a helyiségbe, aztán elkezd, hogy ő a kisvasútra bármikor felülhetett, az apja ismert mindenkit, ha nem szedték volna fel a síneket, még mindig az ország egyik nevezetessége lehetne az a szar, ipartörténeti műremek. Műremek, ismétli, és csettint a nyelvével.

Egyetlen ember van, aki nem tudja szó nélkül hagyni Karcsi megnyilvánulásait, Nagy Pisti, aki gyűlöli a kommunistákat. Meggyőződése, hogy ők tették tönkre Magyarországot. Erre Karcsi ellentmondást nem tűrve vág vissza, hogy hát a Kádár puritán ember volt, egy kurva szál Kossuthon kívül nem maradt más utána. Igen, fordul a felindult férfi felé Nagy Pisti, és akkor kié volt az a villa például Karancsberényben, he? A párté, jön az egyenes válasz, az ugyanaz, hangzik a felelet, aztán tajtékoznak még egy kicsit, Karcsi le akarja ütni a jobbos köcsögöt, Nagy Pisti nem fél semmitől és senkitől, de inkább kiszalad a Kék Acélból. Napokig nem látni egyiküket sem.

Utolsó összeveszésük után Karcsi jött vissza előbb a Kék Acélba. Kért egy felest, sört, aztán még egy felest. Itt lakott még Kovács Sanyó, aki később a Garzonba költözött, a tizedikre, onnan ugrott ki tavaly. Rengeteg viccet tudott, volt egy, amit minden alkalommal elmondott. Miért jó a póknak?, kérdezgette, nem tudta senki, és mikor Sanyó elárulta a választ, mindenki a hasát fogta, kiabáltak, kussoljál már, így nem lehet cigarettázni. Kovács Sanyó a Sirilla Bútorgyárban dolgozott bútorasztalosként. Először raktárosnak vették fel, csak pakolásnia kellett. A dolgozók hamar befogadták, együtt szidták a főnököt, aki külföldi volt, és sosem tartózkodott a gyárban. Sanyóék a munkatársaikat is kikezdték, akik nem nézték jó szemmel a háromnegyed órás ebédszüneteket, valamint jelentettek az igazgatóságon a vécében eldugdosott laposüvegekről is. Egy-egy munkanapból történetek születtek, amiket Sanyó esténként elmesélt a Kék Acélban. Például, hogy hogyan köszöntötte a brigád – ő ezt a szót használta – a dán delegációt. Éppen békákkal versenyeztek, meghajtották magukat, az nyert, aki először ütközött az épület oldalához hordott kartonoknak. A dánok pont akkor jöttek megnézni a gyárat, hogy miért, az nem derült ki a történetből. A lényeg, hogy ott álltak az öltönyös főszerrek, mikor Sanyó átvette a vezetést. Már csak pár méter választotta el a céltől, mikor észrevette az ajtó mellett álldogáló küldöttséget. Annyi ideje még volt, hogy integessen nekik, az egyikőjük vissza is intett – a dánok mindig olyan melegen üdvözlik egymást, állította, hát ez az ember jó magasra emelte a kezét, mintha az időközben becsapódó raktáros győzelmének örülne. Még a délután felmondtak nekik, de

Sanyóékat nem hatotta meg az igazgatóság döntése, jókedvűen mentek kifelé a Sirillából. Valószínűleg az elfogyasztott kisüveges szeszeknek köszönhető, hogy Sanyó a kirúgása után rögtön bement az asztalosokhoz egy állásinterjúra, és a következő héten újra kezdhetett melózni a Sirillában, a raktárral szomszédos műhelyben.

Na, miért jó a póknak?, kérdezte Kovács Sanyó a köréje gyűltektől, mintha ezzel a poénnal akarná megmagyarázni felfoghatatlan szerencséjét. Mert olyan, mint te, kiabálta valaki, mire ő megrázta a fejét, és elárulta a megfejtést. Egy emberként nevetett a hallgatóság, a vidám arcok között fel lehetett fedezni Karcsiét meg Nagy Pistiét is. Álltak a Puskás-poszter előtt, koccintottak, kezet fogtak egymással, és megállapodtak abban, hogy elfelejtik ezt az egészet, abban különben is egyetértettek, párhússágtól és politikai meggyőződéstől függetlenül, hogy szar világ ez.

A *Nógrád Megyei Hírlap* egy külön cikkben foglalkozott Kovács Sanyó esetével, mert a tizennyolc emeletes Garzonból, a város legmagasabb építményéből évente ugráltak ki az emberek. „A Haláltorony kilencedik áldozata” – írta a cikk szerzője, aki szerint Kovács Sanyó „kiszédült” az erkélyről. Karcsi, aki pár hónappal Sanyó után halt meg, hitetlenkedve olvasta a cikket, azt mondta, nem való nekünk a magaslati levegő. Őt a mája vitte el, az unokatestvére fogalmazott így, aki éppen az eladó táblát rakta ki az ablakba, mikor megszólítottam. Nagy Pisti feltűnik a kocsmában néha, megiszik egy sört, hallgatja a többieket, ahogyan a hírekről, a városszéli gyártelepek bontásáról társalognak, de már nem tud kivel vitatkozni. Az utóbbi időben sokat romlott a hallása, közelebb kell hajolnia mindenkire, odafordul Paliékhoz is, fülel, de semmi, igaz, akkor sem akarná megérteni őket, ha hallaná a szavaikat, ezeknek fogalmuk sincs az életről, fiatalok.

